

OBSAH

VĚNOVÁNÍ	5
PŘEDMLUVA	7

DÍL PRVNÍ. HLÁSKOSLOVÍ

Co je hláskosloví. Hláska 1	13
-----------------------------	----

I. HLÁSKY PO STRÁNCE FONETICKÉ:

vzduchový proud, mluvidla 2; přehrada, hlasivky, odchod vzduchového proudu, rty 3	14
Rozdělení hlásek: samohlásky 4, 5; souhlásky 6	17
Hláskové změny: fonetické, psychologické 7	21

II. HLÁSKY PO STRÁNCE VÝZNAMOVÉ:

slovní a rozlišovací význam hlásek 8; významotvorné a nevýznamotvorné hlásky 9	25
--	----

III. SOUSTAVA HLÁSEK

A. JEDNOTLIVÉ HLÁSKY

1. Samohlásky:

a, d: přehláska a-e 10; stahování 11	34
o, ó: změna ó-uó-ů, odsouvání -o, střídání (stupňování), změna ō v a, á 12	36
u, ú, ů: změna ú-au-ou, přehláska u-i 13	39
i, í: jeho různý původ, změna (dloužení) i v í, j, odsouvání -i 14	41
y, ý: změna ý-ej, změna (dloužení) y v ý, y 15	43
e, é: jeho různý původ, úžení é-í 16—17; odsouvání -e 18; pohybné a stálé e 19; jery 20; vkladné e 21; jrové a vkladné e 22; pohybné e u předložek 23, a to neslabičných 24, slabičných 25; pohybné e u předpon 26	44

<i>ě</i> 27, změna ě-e, změna (úžení) ie-i 28	60
<i>aj, dj</i> : změna (přehláska) aj-ej 29	62
<i>oj, ój, új, uj</i> 30; <i>ej</i> (<i>ěj</i>), <i>ěj</i> 31; <i>ij, yj</i> 32; <i>au, ou, eu</i> 33	62
2. Souhlásky:	
<i>b p m v f</i> : změna v-u, zánik v- 34	64
<i>d t n, d t ň</i> : d-ď; t-t; n-ň 35; <i>dj-dz, z; tj-c</i> 36; <i>ď dň, t tň</i> 37	65
<i>j</i> 38	68
<i>z s, ž š</i> : zj-ž, sj-š 39	69
<i>l</i> : střední, měkké, tvrdé 40	70
<i>r ř</i> : r-ř 41	70
<i>c č</i> : jejich původ 42	71
<i>dz dž</i> 43	72
<i>k</i> : k-c-č 44	73
<i>g</i> 45; <i>ch γ</i> 46	73
<i>h</i> : g-γ-ch; g-z-ž 47	75
· (ráz) 48	76

B. SKUPINY HLÁSEK

1. Samohláska + samohláska 49:	77
<i>o + u, a + u, e + u, u + u</i> 50	
<i>a + i, o + i, u + i, e + i, i + a, i + o, i + u, i + e, i + i</i> (<i>y + a, y + u...</i>) 51	
<i>e + e, a + e, o + e, o + o, o + a...</i> 52	77
2. Samohláska + souhláska 53	81
3. Souhláska + samohláska 54—56	82
4. Souhláskové skupiny:	
Párové souhlásky <u>znělé</u> s <u>neznělými</u> : <i>spodoba</i> znělosti 57—58	85
Párové souhlásky <u>neznělé</u> s <u>jedinečnými</u> <u>znělými</u> 59	89
Znělé párové souhlásky s <u>jedinečnými</u> <u>znělými</u> 60	90
Zdvojené souhlásky: <u>vlastně zdvojené</u> , <u>dlouhé</u> 61—62	90
Dvojice <u>příbuzných</u> souhlásek 63	92
Zubnice + sykavka 64; zubnice + <u>splynulina</u> 65; <u>splynulina</u> + <u>sykavka</u> , <u>splynulina</u> + <i>t, b</i> 66	93
Jiná skupení: <i>stj-šč-št, slj-šl, zdj-ždž-žd</i> 67; <i>sk-sc, sč, št, st</i> 68;	96
<i>šk-šc, šč, št; žk-žc, žt, žč</i> 69; <i>ck, cc, čt; čk, čc, čč</i> 70	98
<i>št štň...</i> 71; <i>dn, dň d</i> 72; <i>nb, np, nm...</i> 73; <i>nk nsk...</i> 74;	
<i>stk, stl...</i> 75	99
Jedinečné souhlásky za párovými 76; jedinečné <i>j</i> - před souhláskami 77	102

C. HLÁSKY PO PŘESTÁVCE A PŘED PŘESTÁVKOU

Přestávka, klidová poloha mluvidel. Hlásky po přestávce 78	105
Hlásky před přestávkou 79	106

IV. PŘÍZVUK

Obecné výklady 80	107
-------------------	-----

A. VÝDECHOVÝ PŘÍZVUK

Obecný výklad 81	108
------------------	-----

a) *Přízvuk mimo důraz*

Jednotlivá osamocená slova

Obecný výklad 82	109
------------------	-----

Slova trojslabičná, čtyřslabičná 83, nejméně pětislabičná 84

Skupení slov

Obecné výklady: fonetičtí a významoví činitelé, postavení slov, výslovnost 85. Hlavní přízvuk 86. Vedlejší přízvuk 87. Přízvukové jednotky, příklonnost a předklonnost 88. Přízvuková rytmičnost 89	112
---	-----

Trojslabičná a delší slova 90	120
-------------------------------	-----

Spojky a, i (stálé předklonky) 91	121
-----------------------------------	-----

Slova přízvukově volná 92—94	123
------------------------------	-----

Začátková slova jednoslabičná a dvojslabičná 95—97	127
--	-----

Spojení s původními předložkami:

a) s předložkami jednoslabičnými 98, b) dvojslabičnými 99	134
---	-----

Spojení s nepůvodními předložkami:

v postavení popřestávkovém 100—101, v postavení středovém a koncovém 102	138
--	-----

Stálé příklonky 103	141
---------------------	-----

Nestálé příklonky:

obecný výklad 104	143
-------------------	-----

významoví činitelé: a) důležitost ve větě 105; b) významový vztah slov 106	144
--	-----

fonetičtí činitelé 107	147
------------------------	-----

Významové jednotky jiné než předložkové:

obecný výklad 108	149
-------------------	-----

1. Významové jednotky dvojčlenné:

a) předklonné podřadné 109—116, dvojvrcholové 117	151
---	-----

b) souřadné 118	162
-----------------	-----

2. Trojčlenné významové jednotky:

- a) obsahově podřadné 119: typ *ten váš syn* 120—121; *starý jazyk český* 122—123; *sbírka českých přísloví* 124 164
 b) obsahově souřadné: *otec a matka* ... 125 178

3. Významové jednotky čtyřslabné a delší:

- a) obsahově podřadné: *druhá z těch dvou knih* a pod. 126 179
 b) souřadné: *bílý jak padlý sníh* a p. 127 182

Délka příklonných jednotek:

- obecný výklad 128 182
 jednotky dvojslabičné, trojslabičné a čtyřslabičné, pětislabičné a delší 129—131 183

b) Přízvuk při důrazu:

- důraz citový, vytýkavý, výrazové prostředky důrazu 132, hlavní přízvuk při důrazu, vliv důrazu na okolní slova 133 187

B. TÓNOVÝ PŘÍZVUK

- Obecný výklad. Nerovná slabičná intonace a hlubší tón. Zvolání a rozkaz 134 192
 Citové věty oznamovací, přací 135 194
 Otázky: samostatné doplňovací 136, zjišťovací 137, s neurčitými zájmeny 138, otázky a souvětí vylučovací 139, závislé otázky a jejich uvozovací věty 140, otázky v jiných podřadných souvětích 141 196
 Intonace před přestávkou ukončenou a neukončenou 142 206

V. KVANTITA HLÁSEK

- Obecný výklad 143 207
 Povaha souhláskové délky 144 208
 Povaha samohláskové délky 145 209

VI. SLABIKY

- Stránka výdechová a sluchová; zvučnost hlásek 146 214
 Slabičné a neslabičné hlásky; dvojhásky 147—148 216
 Zvučnost hlásek a slabičný předěl 149—150 218
 Vedlejší (pobočné) slabiky 151 221

VII. PÍSMO A PRAVOPIS

- Obecný výklad 152 222
 Písmena: hláskové písmo 153; fonetický pravopis 154; úkony pravopisu 155 223
 Zkratky 156 230
 Slovní znaky 157 232

DÍL DRUHÝ. TVOŘENÍ SLOV

ÚVOD: Slovo, jeho významy; způsob slovního tvoření	233
Kořen, kmen, přípony 159. Slova kořenná a kmenová. Slova etymologicky příbuzná, odvozená a základní, etymologicky osamocená a prvotní 160. Slova jednoduchá a složená	235

I. ODVOZOVÁNÍ SLOV

Obecné výklady: přípony slovníkové a mluvnické	241
Splývání přípon. Odvozování napodobením 163. Nové odvozovací přípony a nové základy 164. Přípony cizího původu 165. Významové skupiny. Živé a neživé přípony 166. Přípony s několika významy 167. Uspořádání, rozsah látky a výklad slov	243

A. PODSTATNÁ JMÉNA

1. Přechýlená jména (rodové dvojice) 169:	251
a) Maskulina z feminin 170. b) Dvojice s různými příponami 171. c) Dvojice s žen. podobou odvozenou z muž.: osobní jména 172, živočišná 173	
2. Domácká jména (hypokoristika) 174—176	258
3. Křestní jména 177—178	264
4. Příjmení 179—181	269
5. Zdrobnělá slova 182; ztráta zdrobnělého významu 183—184; jejich citová platnost 185	276
6. Zveličelá slova a jejich citová platnost 186	283
7. Názvy vlastností, povolání a zaměstnání 187; změny jejich významu 188	284
8. Názvy nositelů vlastností: maskulina 189, feminina 190, neutra 191	287
9. Osobní jména podle zaměstnání, povolání, společenské třídy 192	295
10. Osobní a živočišná jména označující původ a příslušenství 193	298
11. Obecná jména místní 194	301
12. Vlastní jména osadní: od původu obecná 195, od původu vlastní 196—197	305
13. Jména prostředků, nástrojů, zařízení a ústrojí 198	311
14. Názvy dávek, platů, poplatků, odměn 199	314
15. Hromadná jména 200	314
16. Jména činitelská 201	316
17. Jména značící výsledek činnosti, výrobek, přípravek 202	320
18. Dějová jména 203, mužská 204, ženská 205, střední 206; ztráta dějového významu 207	322

B. PŘÍDAVNÁ JMÉNA

1. Adjektiva přivlastňovací 208; jejich význam 209	330
2. Adjektiva místní, prostorová: z místních jmen obecných a z příslovcí 210, z místních jmen vlastních 211, od cizích jmen 212	336
3. Časová adjektiva 213	343
4. Adjektiva vyjadřující původ z látky, ze hmoty 214	344
5. Adjektiva jakosti 215	345
6. Adjektiva vyjadřující mocenství prvků 216	346
7. Adjektiva značící podstatnost 217	347
8. Adjektiva široce vztahová 218—219	348
9. Adjektiva významu dějového: obecný výklad 220, jejich typy 221—224	352
10. Účelová adjektiva 225	364
11. Zčeštěná cizí adjektiva 226	366
12. Zeslabující adjektiva 227	367
13. Zesilující adjektiva 228	368
14. Druhý stupeň adjektiv: obecný výklad 229; jejich typy 230	368
15. Adjektiva z příslovcí 231	370

C. ČÍSLOVKY

Řadové číslovky, druhotné, násobné 232	370
--	-----

D. PŘÍSLOVCE

Příslovce z adjektiv, z přechodníků, z komparativů 233, ze zájmen a z číslovek 234, ze sloves, z citoslovců a ze substantiv 235	371
---	-----

E. ZÁJMENA

Neurčitá zájmena 236	376
----------------------	-----

F. SLOVESA

Z e s u b s t a n t i v :

1. Typ <i>kralovati, sloužiti</i> 237	376
2. Typ <i>hostiti</i> 238	377
3. Typ <i>tmíti se</i> 239	378
4. Typ <i>rozuměti, bydliti</i> 240	378
5. Typ <i>básniti, dělati, pracovati</i> 241	378
6. Typ <i>barviti, jmenovati</i> 242	380
7. Typ <i>veslovati</i> 243	380
8. Typ <i>tykati</i> 244	381
9. Typ <i>nocovati, vrcholiti</i> 245	381

Z adjektiv:

1. Typ <i>stárnouti</i> , <i>šedivěti</i> , <i>bělati</i>	246	382
2. Typ <i>bíliti</i>	247	383

Ze sloves:

1. Typ <i>mořiti</i>	248	383
2. Slovesa opětovací	249	384
3. Slovesa opakovací	250	387
4. Zčeštěná slovesa cizí	251	388

Z příslovci a z citoslovci	252	388
----------------------------	-----	-----

II. SKLÁDÁNÍ SLOV

A. SPŘEŽKY

Obecný výklad	253	389
Typ <i>pantáta</i>	254, <i>nahoru</i> 255, <i>tamhle</i>	256
		390

B. VLASTNÍ SLOŽENINY

Obecný výklad	257	393
---------------	-----	-----

1. Jmenné složeniny předponové:

s <i>pra-</i>	258, s <i>pře-</i>	259, s <i>arci-</i> (<i>erc-</i>)	260, s <i>roz-</i> , <i>rozto-</i>	261, s <i>nej-</i>	262,
s <i>pa-</i> , <i>po-</i>	263, se <i>sou-</i> a <i>spolu-</i>	264, s <i>polo-</i> , <i>polou-</i> , <i>půl-</i>	265, s <i>ne-</i> , <i>ni-</i>	266, <i>nad-</i> , <i>pod-</i> , <i>proti-</i> , <i>před-</i>	267
					394

2. Slovesné složeniny předponové:

s <i>ne-</i> a s ostatními předponami: obecný výklad	268	404
s <i>do-</i>	269, <i>na-</i>	270, <i>nad-</i>
	271, <i>o-</i> , <i>ob-</i>	272, <i>od-</i>
	273, <i>po-</i>	274, <i>pod-</i>
	275, <i>pro-</i>	276, <i>pře-</i>
	277, <i>před-</i>	278, <i>při-</i>
	279, <i>roz-</i>	280, <i>s-</i> (<i>se-</i>)
	281, <i>u-</i>	282, <i>v-</i> , <i>ve-</i> , <i>u-</i>
	283, <i>vy-</i>	284, <i>vz-</i> (<i>vze-</i>), <i>z-</i>
	285, <i>z-</i> (<i>ze-</i>)	286, <i>za-</i>
		287

3. Složeniny předložkové:

Obecný výklad	288	415
Složeniny s <i>bez-</i>	289, s <i>do-</i> , <i>krom-</i> , <i>mezi-</i> , <i>mimo-</i> , <i>místo-</i>	290, s <i>ná-</i> , <i>nad-</i> , <i>o-</i> , <i>ob-</i> , <i>od-</i>
	291, s <i>po-</i> , <i>pod-</i> , <i>proti</i> , <i>před-</i> , <i>přes-</i> , <i>při-</i>	292, s-, <i>ú-</i> , <i>v-</i> , <i>z-</i> , <i>zá-</i> , <i>za-</i>
		293

4. Složeniny kmenové:

Obecný výklad	294	424
---------------	-----	-----

Složeniny s druhou částí adjektivní

1. Typ <i>červenobílý</i> , <i>новоčeský</i> a <i>česko-ruský</i>	295	426
2. Typ <i>tmavomodrý</i> a <i>prvorozený</i>	296	428
3. Typ <i>sněhobílý</i> , <i>pravoplatný</i>	297	429

4. Typ <i>černovlasý</i> 298	430
5. Typ <i>maloměstský</i> 299	431
6. Typ <i>stoletý</i> 300	433
7. Typ <i>masožravý, málomluvný, samostatný</i> 301	433

Složeniny s druhou částí substantivní

1. Typ <i>drvoštěp, dřevorubec</i> 302	435
2. Typ <i>chvalo zpěv, senoseč, kolovrat, vinopalna</i> 303	436
3. Typ <i>samouk, samostřil, samomluva</i> 304	437
4. Typ <i>dělostřelec, dalekohled</i> 305	438
5. Typ <i>listopad, krupobití</i> 306	439
6. Typ <i>maloměšťan, maloměšťák</i> 307	439
7. Typ <i>veletok, novověk, dvojčíslo</i> 308	439
8. Typ <i>stokoruna, levoboček</i> 309	441
9. Typ <i>bohočlověk</i> 310	442
5. Složeniny zdvojené 311	442
6. Složeniny tvarové a větné 312	443

III. TVOŘENÍ SLOV ZKRACOVÁNÍM

1. ZKRACOVÁNÍM JEDNOTLIVÝCH SLOV 313	446
2. ZKRACOVÁNÍM SOUSLOVÍ 314	447

IV. TVOŘENÍ SLOV HYBRIDISACÍ 315

450

DÍL TŘETÍ. TVAROSLOVÍ

Obecné výklady 316	452
--------------------	-----

I. SKLOŇOVÁNÍ

Obecný výklad 317	453
-------------------	-----

A. PODSTATNÁ JMÉNA

Jména mužská 318	455
------------------	-----

Neživotná

Vzor <i>dub</i> 319—324; pomnož. vlastní jména místní typu <i>Hradčany</i> 325; jména na <i>-en</i> s pohybným <i>e</i> 326	456
Vzor <i>meč</i> 327—329; pomnož. jména typu <i>Lobkovice</i> 330	472
Vzor <i>Slaný</i> 331	477

Životná

Vzor <i>had</i> 332—335	477
Vzor <i>oráč</i> 336—339	488
Vzor <i>sluha</i> 340	493

Vzor <i>dárce</i> 341—342	495
Vzor <i>Bídlo</i> 343, <i>krejčí</i> 344, <i>hajný</i> 345	497
Pomnož. jména na -ovi 346, jména na -ů, -u, -ou 347	499
Jména ženská:	
Vzor <i>ryba</i> 348—351	501
Vzor <i>duše</i> 352—353	506
Vzor <i>kost</i> 354—355; míst. jména typu <i>Boleslav</i> 356	508
Vzor <i>paní</i> 357, <i>máti</i> 358, <i>kopaná</i> 359	513
Jména střední:	
Vzor <i>město</i> 360—361	515
Vzor <i>moře</i> 362	517
Vzor <i>znamení</i> 363	518
Vzor <i>kuře</i> 364, <i>břímě</i> 365, <i>služné</i> , <i>úterý</i> 366	519
Cizí substantiva:	
Obecný výklad 367	521
Jména zakončená souhláskou: s tvary z nomin. sing. 368, z kmene nebo z nom., a to maskulina 369, feminina a neutra 370	523
Jména zakončená samohláskou, a to maskulina 371, feminina 372, neutra 373	529

B. PŘÍDAVNÁ JMÉNA

Obecný výklad 374	536
Vzor <i>chud</i> , <i>chuda</i> , <i>chudo</i> 375	538
Vzor <i>bratrův</i> a <i>matčin</i> 376	539
Vzor <i>chudý</i> 377, <i>pěš</i> 378	540

C. PŘÍČESTÍ A PŘECHODNÍKY 379

D. ZÁJMENA

Podle přídavných vzorů <i>týž</i> , <i>tentýž</i> 380	544
<i>můj</i> , <i>tvůj</i> , <i>svůj</i> 381	546
<i>sám</i> 382, <i>náš</i> , <i>váš</i> 383, <i>on</i> 384, <i>jenž</i> 385, <i>všechn</i> 386	547
<i>ten</i> 387, <i>onen</i> 388, <i>kdo</i> , <i>co</i> 389, <i>já</i> , <i>ty</i> , <i>se</i> 390	553

E. ČÍSLOVKY

Podle vzorů jmen podstatných, přídavných a zájmenných 391	556
<i>čtvero</i> , <i>dvé</i> (<i>obé</i> , <i>tré</i>) 392	557
<i>sto</i> , <i>tisíc</i> , <i>milion</i> 393	557
<i>pět</i> , <i>jedenáct</i> , <i>dvacet</i> , <i>padesát</i> , <i>půl</i> , <i>polovice</i> , <i>čtvrt</i> 394	559
<i>kolik</i> , <i>málo</i> , <i>mnoho</i> 395	561
<i>jeden</i> , <i>dva</i> , <i>oba</i> , <i>tři</i> , <i>čtyři</i> 396	562

II. ČASOVÁNÍ

Úvod 397

562

A. JEDNODUCHÉ TVARY

Obecné výklady: přít. čas 398; rozk. neurč. způsob, přičestí, podst. jm. 399	564
I. třída 400	568
1. Slovesa na -ci: vzor <i>pěci, peku</i> 401	568
2. Slovesa na -ti, s kořenem souhláskovým: vzor <i>nésti, nesu</i> 402	571
s kořenem samohláskovým: vzor <i>kryti, kryji</i> 403, <i>práti, peru</i> (psáti) 404, <i>třiti</i> 405, <i>títi, tnu</i> <i>vzíti</i> 406, <i>jmouti</i> 407	572
II. třída: vzor <i>minouti</i> <i>tisknouti</i> 408-409	580
III. třída: vzor <i>uměti</i> (títí) <i>trpěti</i> (bítí) 410-412	585
IV. třída: vzor <i>prositi</i> 413-414	589
V. třída: vzory <i>dělati, vázati, sypati</i> 415-419	591
VI. třída: vzor <i>kupovati</i> 420	596
Některá slovesa zvláštní: <i>báti se, státi, býti, chtíti, jísti, míti, spáti, věděti</i> 421	597

B. OPSANÉ (OPISNÉ) TVARY

Obecný výklad 422	598
1. Rod činný	
Rozkaz, způsob, oznamov. zp. budoucí, oznamov. zp. předminulý, podmiňov. zp. 423	598
2. Rod trpný 424	600

Opravte si laskavě tyto tiskové chyby:

str.	řádka	místo:	má být:
25,	13 shora	VÝZNAMOTVOROĚ	VÝZNAMOTVORNĚ
28,	1 zdola	a v té době: změna	a v té době: změna
80,	14 zdola	é-erie ...	fé-erie ...
279,	14 zdola	zdrobňovací	zdrobňovací
322,	8 shora	mysl	smysl
360,	13 shora	trpně=ohebný,	trpně ohebný,
402,	16 shora	proti	proti-
422,	2 shora	protinož ectvořené	protinožec tvořené
422,	14 shora	bez odvozování:	tvarovým odvozováním:
541,	2 zdola	}	}
544,	8 shora	nesse	nesše
571,	1 shora	-ti.	-ti.
586,	15 zdola	mize	mize.